

Ministerie van Financiën

A 01-12-2022 D

6/12 15.00

TER BESLISSING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Programma DG Herstel
Programma DG Herstelbeleid

Persoonsgegevens

Datum
30 november 2022

Notanummer
2022-000291628

Bijlagen
geen

nota

Nota nabestaanden van overleden kinderen

Aanleiding

In de periode van de toeslagenproblematiek zijn er – voor zover we nu weten - 413 kinderen[1] van gedupeerde KOT-aanvragers overleden. De ouders en in enkele gevallen partner en kinderen van deze overleden kinderen hadden naast het verwerken van dit verlies ook nog om te gaan met de toeslagenproblematiek. In deze nota wordt een voorstel gedaan om ook de overleden kinderen te erkennen als getroffenen door de toeslagenproblematiek.

Beslispunt

1. Gaat u akkoord om ook overleden kinderen te erkennen in hun getroffen zijn door de toeslagenproblematiek.

2. Gaat u akkoord om de erkenning van getroffen zijn vorm te geven in een geldbedrag vergelijkbaar met de financiële tegemoetkoming onder de kindregeling en deze toe te kennen aan hun ouders dan wel partner of kinderen in de volgorde als genoemd onder punt 4.Toetsmoment is het moment van overlijden van het kind.

3. Gaat u akkoord het geldbedrag naar analogie van de kindregeling te staffelen naar leeftijdscategorie en als peildatum de datum van overlijden van het kind aan te wijzen?

4. Gaat u akkoord om de ouders dan wel partner of kinderen van de overleden kinderen aan te wijzen als begunstigden van het geldbedrag in de volgorde:
   1. De toeslagpartner van het overleden kind of, indien afwezig:
   2. De eigen kinderen van het overleden kind, alle in leven zijnde kinderen (vgl. artikel 4, tweede lid, Akw, zijnde biologische kinderen, geadopteerde en erkende kinderen) of, indien afwezig:
   3. de ouders van het overleden kind.

   Waarbij de verdeling in geval van meerdere kinderen in gelijke mate dient plaats te vinden en bij ouders door de helft (ook indien die inmiddels gescheiden zijn).

akkoord.

[1] Zie toelichting bij doelgroep

1787568 00026

4. Indien noch 1, noch 2, noch 3 aan de orde is, dan wordt de tegemoetkoming niet gedaan.

5. Gaat u akkoord met het vragen van advies aan het ouderpanel over de uitwerking van hun eerdere reflectie op een regeling voor overleden kinderen en hen met name te bevragen op de **verdere uitwerking** voor het vormgeven van voornoemde erkenning.

Kernpunten

- Kinderen van gedupeerde KOT-aanvragers, (voormalig) pleegkinderen en (mogelijk op termijn ook) eigen kinderen van ex-partners krijgen met de inwerkingtreding van de kindregeling in de wet een zelfstandig recht; zij zijn immers ook getroffen door de toeslagenproblematiek. Die erkenning is vormgegeven in een financiële tegemoetkoming en brede ondersteuning om tot emotioneel herstel te komen; een steun in de rug om weer aan hun toekomst toe te komen.

- Overleden kinderen vallen niet onder de reikwijdte van de kindregeling. Gezien het doel van de kindregeling – het bieden van steun in de rug voor de toekomst – is dat een logisch maar gevoelig en onwenselijk gegeven.

- Zouden deze overleden kinderen nog leven, dan zouden zij worden erkend, een financiële tegemoetkoming en brede ondersteuning t.b.v. emotioneel herstel ontvangen. Ondanks dat deze kinderen niet meer in leven zijn, is er wel behoefte aan erkenning dat zij als kind van de gedupeerde KOT-aanvrager ook getroffen zijn geweest door de toeslagenproblematiek. We adviseren ook deze kinderen te erkennen als getroffene door de toeslagenproblematiek. Het voorstel is om die erkenning vorm te geven in een erkenningsbrief en een geldbedrag voor de ouders dan wel partner of kinderen. Ook de onderbouwing van de erkenning van de overleden kinderen langs deze weg is belangrijk, mede gezien de kritiek op de reikwijdte van de hersteloperatie.

- Net als bij de overleden gedupeerden is er de keuze tussen:
  a. het toekennen aan (de nalatenschap van) het overleden kind en
  b. het toewijzen aan een ander persoon.
  Bij optie a. zijn de regels van het erfrecht (erfbelasting, schuldeisers) van toepassing. Bij optie b. kan gekozen worden om een specifieke categorie begunstigden aan te wijzen. In dat geval speelt het erfrecht geen rol.

  Er wordt geadviseerd de begunstigden aan te wijzen (optie b.). Daarbij ligt het voor de hand om primair het eigen gezin (partner en eventuele kinderen) van het betreffende kind aan te wijzen. Immers, zonder overlijden zou de erkenning en steun in de rug ook aan hen tegemoet zijn gekomen. Voorgesteld wordt eerst de partner van het overleden kind aan te wijzen als ontvanger van de tegemoetkoming, dit betreft dan de toeslagpartner bij overlijden. Bij afwezigheid van een partner, worden de kinderen aangewezen en bij afwezigheid daarvan de ouders van het overleden kind. Zijnde alle in

leven zijnde kinderen (vlg. artikel 4 Akw, zijnde biologische kinderen, geadopteerde en erkende kinderen).
Deze volgorde is in zoverre in lijn met de gangbare 'cascade van het erfrecht' dat daarin ook eerst het eigen gezin als erfgenaam wordt aangemerkt (inclusief kinderen) en als dat eigen gezin er niet is, de ouders van het overleden kind (inclusief eventuele broers en zussen). Overigens valt deze laatste categorie familieleden hier buiten de categorie mogelijk begunstigden. Deze optie wordt ook het best uitvoerbaar geacht. De voorgestelde lijn zal worden getoetst op uitvoerbaarheid in een uitvoeringstoets door DG Toeslagen.

Toelichting

Erkenning
Overleden kinderen kan geen steun in de rug meer gegeven worden met het oog op hun toekomst. Maar ze kunnen wel 'gezien' en daarmee erkend worden. Ouders van kinderen die zijn overleden in de periode van de toeslagenproblematiek geven aan dat ook zij erkend zouden moeten worden. We weten dat erkenning van de kinderen bijdraagt aan het herstel van de ouders, naasten. Daarom is gezocht naar een alternatieve invulling van het erkennen van hun getroffen zijn door de toeslagenproblematiek.

Er is beperkt zicht op de exacte (erkennings-)behoeften van ouders dan wel partners of kinderen. Daarnaast wordt verondersteld dat er geen eenduidige behoefte is. Het is mogelijk dat de voorgestelde erkenning voor overleden kinderen daarom niet bij iedereen op draagvlak kan rekenen.

De meest tastbare vorm van erkennen is het – net als aan levende kinderen onder de kindregeling – toekennen van een geldbedrag. Daarmee wordt erkend dat ook het overleden kind onderdeel was van het gezin dat getroffen is door de toeslagenproblematiek. Een aantal ouders heeft al aangegeven dat het toekennen van een vrij te besteden geldbedrag een denkbare vorm van erkenning zou kunnen zijn. Er wordt een geldbedrag voor nabestaanden geadviseerd omdat dit nabestaanden de meeste vrijheid geeft om dit naar eigen inzicht uit te geven.

Het ouderpanel heeft hierover reeds in februari 2022 aangegeven deze richting te volgen en geen alternatieve invulling te hebben. Het ouderpanel heeft kenbaar gemaakt graag nogmaals mee te denken over het vormgeven van een regeling voor overleden kinderen.

Overleden kinderen
Waar we in deze nota spreken over overleden kinderen bedoelen we overleden kinderen van gedupeerde KOT-aanvragers, overleden (voormalig) pleegkinderen en overleden (pleeg)kinderen van ex-partners. Dit zijn de kinderen die, wanneer zij in leven zouden zijn, voor de kindregeling in aanmerking zouden zijn gekomen. Er zijn bij UHT 413 kinderen van gedupeerde KOT-aanvragers in beeld. Maar er zal naar verwachting een beperkte hoeveelheid (voormalig) pleegkinderen zijn die nu nog niet in beeld is.

Geldbedrag

De keuze voor welk bedrag kan zijn één en hetzelfde bedrag voor alle overleden kinderen of de lijn van de staffel van de kindregeling volgen.

Onze voorkeur gaat uit naar de laatste optie en dus te kijken naar de leeftijd van het kind zoals ook in de kindregeling wordt gedaan. Achterliggende gedachte van de staffel in de kindregeling is aansluiting zoeken bij de levensfase waarin deze kinderen op de peildatum verkeren. Voor de overleden kinderen geldt dat het meest neutrale criterium waarmee de hoogte van een geldbedrag kan worden bepaald, aansluiting zoeken bij het gehanteerde principe voor kinderen onder kindregeling. Bovendien denken we dat elk ander bedrag dat gekozen zou worden, arbitrair is.

Peildatum
De peildatum betreft de datum die bepaalt wat de hoogte van de financiële tegemoetkoming zou moeten zijn. Wij stellen voor als peildatum te hanteren, de datum van overlijden van het kind.

Begunstigden van de financiële tegemoetkoming
Overleden kinderen zelf kunnen ten principale geen begunstigde meer zijn. Wanneer een financiële tegemoetkoming aan het overleden kind wordt toegekend valt het in diens nalatenschap als er niks wordt geregeld. Indachtig de bedoeling om voor de ouders dan wel partner of kinderen te erkennen dat ook de overleden kinderen getroffen zijn geweest door de toeslagenproblematiek, zijn de directe naasten van het overleden kind de meest voor de hand liggende begunstigden. Voor het bepalen van de volgorde van het 'trekkingsrecht' kunnen begunstigden worden aangewezen in de volgende volgorde:

1. De toeslagpartner van het overleden kind op het moment van overlijden of, indien afwezig:
2. De eigen kinderen van het overleden kind, alle in leven zijnde kinderen (vgl. artikel 4, tweede lid, Algemene kinderbijslagwet, zijnde biologische kinderen, geadopteerde en erkende kinderen) of, indien afwezig:
3. de ouders van het overleden kind.

Wanneer het overleden kind geen eigen gezin had, en de ouders van het overleden kind ook niet meer leven, wordt er geen financiële tegemoetkoming toegekend. Broers en zussen worden niet als potentieel begunstigde aangemerkt.

Verdeling
Wanneer het overleden kind een toeslagpartner had komt het geldbedrag de partner toe, ongeacht of er ook kinderen zijn.
Wanneer het overleden kind geen toeslagpartner had, maar wel kinderen, kan één van de kinderen van het overleden kind een aanvraag indienen. Die aanvraag vormt voor UHT aanleiding om alle in aanmerking komende kinderen te beoordelen en naar rato een geldbedrag toe te kennen en uit te betalen aan de betreffende kinderen. Het is niet noodzakelijk dat ieder kind individueel een aanvraag doet.

Wanneer het overleden kind geen gezin had – naar verwachting zijn dat de minderjarige overleden kinderen – dan komt het geldbedrag aan diens ouders toe. Het bedrag komt aan ieder van hen voor de helft toe. Hier geldt dat de ouder die de aanvraag doet de verplichting krijgt de helft aan de andere ouder te geven

(ook indien die ouders gescheiden zijn). Vanwege de verplichting tot verdelen, zal het geldbedrag worden uitgezonderd van schenkbelasting.

Wijze van toekennen
Ouders dan wel partner of kinderen van het overleden kind kunnen zich melden bij UHT en op een laagdrempelige wijze een aanvraag doen voor de erkenning van het overleden kind. Ouders dan wel partner of kinderen van overleden kinderen die al bekend zijn bij UHT, worden door UHT benaderd.

Ouderpanel
Voor de verdere uitwerking van deze regeling is het wenselijk met het ouderpanel te spreken. Zij hebben eerder aangegeven dat erkenning van (het leed van ouders omtrent) overleden kinderen van belang is. Op 7 december staat een sessie met het ouderpanel gepland. De insteek is om bovengenoemde beleidslijn en overwegingen toe te lichten, inclusief de overwegingen om niet alleen ouders maar ook partner of kinderen te erkennen in het leed. De focus van het gesprek zal liggen op de nadere uitwerking en aspecten als bejegening.

Uitvoerbaarheid
Het voorstel zal bij wet geregeld moeten worden. Het is nodig een uitvoeringstoets te doen. Voor de uitvoerbaarheid is het in ieder geval van belang om bij de uitwerking met de volgende elementen rekening te houden:

- De vereiste capaciteit voor UHT en een duidelijke planning, zodat UHT zich op de uitvoering kan voorbereiden;
- Inzicht in wie de nabestaanden van het overleden kind zijn, uitgangspunt is immers om al in beeld zijnde familieleden actief door UHT te laten benaderen. De gerichte keuze voor partners/kinderen en bij gebreke daaraan ouders draagt daar aan bij.

Communicatie
In de uitvoering van de kindregeling is het belangrijk ervoor te waken dat deze groep niet per ongeluk de erkenningsbrief voor kinderen ontvangt. Overleden kinderen zijn geregistreerd en daarom relatief gemakkelijk in kaart te brengen.

Wel moet er een apart proces gestart worden om de brieven op te stellen en voorafgaand daaraan de nabestaanden (telefonisch) te benaderen.
Hiervoor is speciale expertise vereist.
Er zal een aparte erkenningsbrief geformuleerd moeten worden voor de nabestaanden van de overleden kinderen. Daarbij rekening houdend met de gezinssamenstelling van het overleden kind – partner en kinderen en ouders.

Financieel
De toekenning van een geldbedrag aan de nabestaanden van overleden kinderen aan de hand van de bestaande staffel van de kindregeling kost circa € 1,4 mln. Dit kan binnen de reeds beschikbare middelen voor de kindregeling worden opgevangen.

Wanneer uitgegaan wordt van de leeftijd van de kinderen bij overlijden en de gehanteerde staffel bij de kindregeling, ziet het financiële beeld er als volgt uit:

Overleden kinderen, leeftijd berekend op moment van overlijden			
Leeftijdscategorie	**Aantal**	**Bedrag Kindregeling**	**Totaal**
0 tm 5 jaar	314	€ 2.000	€ 628.000
6 tm 11 jaar	25	€ 4.000	€ 100.000
12 tm 14 jaar	13	€ 6.000	€ 78.000
15 tm 17 jaar	18	€ 8.000	€ 144.000
18 jaar en ouder	43	€ 10.000	€ 430.000
Totaal	**413**		**€ 1.380.000**

Indien wordt gekozen voor een vast bedrag voor alle overleden kinderen van (stel) € 10.000, kost deze regeling maximaal € 4,1 mln. (413*10.000), wat ook binnen de beschikbare middelen voor de kindregeling kan worden ingepast.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.